

Nr 162

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunal-skattelagen (1928: 370), m. m.; given Stockholms slott den 29 oktober 1971.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

CARL GUSTAF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att vissa stiftelser för avgångsersättning till friställd arbetstagare skall vara begränsat skattskyldiga vid taxering till kommunal inkomstskatt och fritagna från skattskyldighet vid taxering till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt.

Vidare föreslås en förlängning av tidsfristen för ingivande av ansökan hos riksskatteverket i vissa dispensärenden. Det gäller ärenden rörande beskattningen här i landet av utländsk livförsäkring. Viss ändring föreslås även i fråga om inverkan av utländsk bosättning när dispensansökan inges.

1 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom förordnas, att 53 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

53 §

1 m o m.¹ Skyldighet att erlagga skatt för inkomst åligger så framt ej annat föreskrives i denna lag eller i särskilda bestämmelser, meddelade på grund av överenskommelse eller beslut, varom i 72 och 73 §§ sägs:

a) fysisk person:

för tid, under vilken han varit här i riket bosatt:
för all inkomst, som av honom här i riket eller å utländsk ort förvärvats; samt

för tid, under vilken han ej varit här i riket bosatt:

för inkomst av här belägen fastighet;

för inkomst av rörelse, som här bedrivits;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av annan anställning eller annat uppdrag, i den mån inkomsten uppburits härifrån och förvärvats genom verksamhet här i riket;

för pension enligt lagen om allmän försäkring eller på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för annan härifrån uppburden, genom verksamhet här i riket förvärvad inkomst av tjänst;

för vinst å icke yrkesmässig avyttring av fastighet eller rörelse här i riket eller tillbehör till sådan fastighet eller rörelse; samt

för belopp vilket motsvarar restituerad, avkortad eller avskriven tilläggspensionsavgift, sjukförsäkringsavgift eller allmän arbetsgivaravgift och med vilket avdrag enligt 46 § 2 mom. åtnjutits vid tidigare års taxeringar;

b) staten:

för inkomst av jordbruksdomäner, skogar samt uthyrda eller med tomträtt eller vattenfallsrätt upplåtna fastigheter; samt

för inkomst av rörelse, som ej härflutit av bank- eller försäkringsrörelse eller av kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller av industriell verksamhet, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov;

c) landsting, kommuner och andra menigheter ävensom hushållnings-sällskap med stadgar som fastställts av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer:

för inkomst av fastighet och av rörelse;

¹ Senaste lydelse 1970: 915.

Nuvarande lydelse

d) akademier, Nobelstiftelsen samt stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar samt samarbetsorgan för sådana sammanslutningar med ändamål att fullgöra uppgifter som enligt nämnda stadgar ankomma på sammanslutningarna. sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, skeppsfartens sekundärlånekassa, norrlandsfonden, malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, allmänna pensionsfonden, allmänna sjukförsäkringsfonden, pensionsstiftelser som avses i lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m., allmänna försäkringskassor, understödsföreningar, som icke bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, personalstiftelser som avses i lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna understöd vid arbetslöshet, sjukdom eller olycksfall ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för inkomst av fastighet;

e) kyrkor, andra trossamfund än svenska kyrkan därest de utöva kyrklig verksamhet, sjukvårdsinrättningar vilkas verksamhet ej bedrivs i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser som hava till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn

Föreslagen lydelse

d) akademier, Nobelstiftelsen samt stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar samt samarbetsorgan för sådana sammanslutningar med ändamål att fullgöra uppgifter som enligt nämnda stadgar ankomma på sammanslutningarna, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, skeppsfartens sekundärlånekassa, norrlandsfonden, malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, allmänna pensionsfonden, allmänna sjukförsäkringsfonden, pensionsstiftelser som avses i lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m., allmänna försäkringskassor, understödsföreningar, som icke bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, personalstiftelser som avses i lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna understöd vid arbetslöshet, sjukdom eller olycksfall, *stiftelser som bildats enligt avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare med ändamål att utgiva avgångsersättning till friställd arbetstagare* ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för inkomst av fastighet;

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom sådana föreningar vilka, utan att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verka för ändamål av den i fråga om stiftelser här angivna art:

för inkomst av fastighet och av rörelse;

f) svenska aktiebolag och sådana bolag, som enligt särskild författning äro skyldiga att avstå sin vinst, ekonomiska föreningar, samfund, stiftelser, understödsföreningar, som bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, verk, inrättningar och andra inländska juridiska personer, därunder inbegripna ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingsskogar, häradsallmänningar och andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning, samtliga i den mån de ej inbegripas under punkterna d) och e):

för all inkomst, som här i riket eller å utländsk ort förvärvats;

g) utländska bolag:

för inkomst av här belägen fastighet;

för inkomst av rörelse, som här bedrivits; samt

för vinst å icke yrkesmässig avyttring av fastighet eller rörelse här i riket eller tillbehör till sådan fastighet eller rörelse.

Riksskatteverket må, om särskilda skäl därtill äro, efter ansökan förklara, att stiftelse eller förening, som har till huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete, i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av denna lag skall anses jämställd med stiftelse eller förening, som ovan i första stycket vid e) angives. Sådant beslut må, när omständigheterna det föranleda, av riksskatteverket återkallas. Över beslut, som riksskatteverket meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. De nya bestämmelserna tillämpas även på sådan stiftelse med ändamål att utgiva avgångsersättning till friställd arbetstagare som bildats före lagens ikraftträdande.

Har stiftelse för avgångsersättning till friställd arbetstagare år 1971 taxerats för inkomst eller förmögenhet enligt äldre bestämmelser, får stiftelsen anföra besvär över taxeringen i särskild ordning. I sådant fall får besvär anföras även av taxeringsintendent till den skattskyldiges förmån. I fråga om besvär som avses här gäller 100, 101, 103 och 104 §§ taxeringsförordningen (1956: 623) i tillämpliga delar.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1969: 754) om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom förordnas att punkt 3 av övergångsbestämmelserna till lagen (1969: 754) om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Om särskilda skäl föreligger, kan riksskattenämnden på ansökan förklara att försäkring, som meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse och som enligt äldre bestämmelser varit att anse som pensionsförsäkring, fortfarande skall anses som sådan försäkring. Förklaring som nyss nämnts får meddelas endast om ansökan gjorts antingen av *här i landet bosatt* utländsk medborgare, som tecknat *sådan försäkring* före eller under *sin* bosättning i Sverige, eller av svensk medborgare som, efter att under minst tre år i följd icke ha varit bosatt här i landet och under sådan tid tecknat försäkringen, bosätter sig i Sverige.

Har riksskattenämnden meddelat förklaring som avses i närmast föregående stycke kan försäkringen icke övergå till kapitalförsäkring.

Ansökan hos riksskattenämnden avseende försäkring som tecknats innan försäkringstagaren bosatt sig här i landet skall göras senast den 31 december året efter det år under vilket försäkringstagaren bosatt sig här eller, om bosättningen här skett före 1968 års utgång, senast den 31 december 1970. Har försäkringen tecknats under tid då försäkringstagaren är bosatt här i landet, skall ansökan göras senast den 31 december året efter det år under vilket försäkringen tecknats.

Föreslagen lydelse

3. Om särskilda skäl föreligger, kan riksskatteverket på ansökan förklara att försäkring, som meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse och som enligt äldre bestämmelser varit att anse som pensionsförsäkring, fortfarande skall anses som sådan försäkring. Förklaring som nyss nämnts får meddelas endast om ansökan gjorts antingen av utländsk medborgare, som tecknat *försäkringen* före eller under bosättning i Sverige, eller av svensk medborgare som, efter att under minst tre år i följd icke ha varit bosatt här i landet och under sådan tid tecknat försäkringen, bosätter sig i Sverige.

Har riksskatteverket meddelat förklaring som avses i närmast föregående stycke kan försäkringen icke övergå till kapitalförsäkring.

Ansökan hos riksskatteverket avseende försäkring som tecknats innan försäkringstagaren bosatt sig här i landet skall göras senast den 31 december *tredje* året efter det år under vilket försäkringstagaren bosatt sig här eller, om bosättningen här skett före 1968 års utgång, senast den 31 december 1972. Har försäkringen tecknats under tid då försäkringstagaren är bosatt här i landet, skall ansökan göras senast den 31 december *tredje* året efter det år under vilket försäkringen tecknats.

Nuvarande lydelse

Mot riksskattenämndens beslut i fråga som avses i denna punkt får talan ej föras.

Föreslagen lydelse

Mot riksskatteverkets beslut i fråga som avses i denna punkt får talan ej föras.

Har riksskatteverket meddelat förklaring enligt första stycket av denna punkt får försäkringstagaren genom besvär i särskild ordning föra talan om sådan ändring av sin inkomsttaxering som föranleds av förklaringen. I sådant fall får besvär även anföras av taxeringsintendent till försäkringstagarens förmån. I fråga om besvär som avses här gäller 100, 101, 103 och 104 §§ taxeringsförordningen (1956: 623) i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen — Regenten i statsrådet på Stockholms slott den 29 oktober 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *viss skattebefrielse för stiftelser för avgångsersättning, m. m. och anför.*

Inledning

Den 18 och 21 januari 1969 träffades en principuppgörelse mellan Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och Svenska industritjänstemannaförbundet (SIF) resp. Sveriges arbetsledareförbund (SALF), senare tillträdd av Sveriges civilingenjörsförbund (CF), om inrättande av bl. a. en fond för avgångsersättningar (AGE) till tjänstemän och arbetare. Definitiv uppgörelse om förmånernas utformning träffades mellan parterna den 14 december 1969. Genom dessa överenskommelser angavs fondens ändamål och avsattes medel för densamma. Vidare utsågs en särskild styrelse för fonden med uppgift att besluta om ersättningar vid avgång ur tjänst. 1 mars 1971 antog parterna stadgar för "Stiftelsen industrins AGE-fond".

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 april 1971 har parterna i nämnda överenskommelser hemställt att — då stiftelsen inte kan anses som personalstiftelse enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m. m. — åtgärder måtte vidtas för att fr. o. m. 1971 års taxering bereda den samma behandling i skatthänseende som personalstiftelse med uppgift att lämna understöd vid arbetslöshet.

Kooperativa styrelserna för tjänstemännens trygghetsfonder har i skrivelse den 17 juni 1971 anført att uppgörelser träffats under åren 1969—1971 om inrättandet av fonder för AGE till tjänstemän och arbetsledare mellan kooperationernas förhandlingsorganisation (KFO) å ena sidan och sju tjänstemannaorganisationer å andra sidan. I skrivelserna åberopas framställningen angående Stiftelsen industrins AGE-fond och anhålls om motsvarande skattebehandling i fråga om AGE-fonden inom KFO-området.

Efter remiss har yttranden över de båda framställningarna avgetts av kammarrätten, försäkringsinspektionen, riksskatteverket, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Göteborgs och Bohus samt Västernorr-

lands län, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Vidare har yttranden inkommit från Kooperativa förbundet (KF) och SAF.

Svenska konsultföreningen, SIF och CF har i skrivelse den 17 september 1971 anfört att avtal träffats i mars 1971 om införande av en fond för AGE inom konsultbranschen med samma uppläggnings- och regelsystem som gäller för industrins fond. Skrivelsen utmynnar i en hemställan om att konsultbranschens AGE-fond medges motsvarande skatteförmån.

Riksskatteverket har i skrivelse den 18 augusti 1971 hemställt om förlängning med förslagsvis två år av nuvarande ansökningstider för dispens från gällande skattebestämmelser om vissa livförsäkringar som meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse.

Försäkringsinspektionen har yttrat sig över förslaget.

Stiftelser för avgångsersättning

Stiftelsen industrins AGE-fond

Stiftelsen är enligt 1 § i stadgarna bildad av SAF, SIF, SALF och CF. Dess namn är Fonden för avgångsersättningar till samtliga tjänstemän oberoende av organisationstillhörighet inom industrin (Industrins AGE-fond). Stiftelsen har till ändamål att insamla och förvalta bidrag till fonden och att utbetala av styrelsen för tjänstemännens trygghetsfonder (STT) beslutade AGE avscende samtliga tjänstemän oberoende av organisationshemvist i företag, som enligt kollektivavtal eller beslut av STT är bidragsgivare till fonden (2 §). Förmögenhetsförvaltningen och viss därmed sammanhängande verksamhet ombesörjs av Svenska personal-pensionskassan enligt särskilt avtal (8 §). Stiftelsens angelägenheter handhas av en styrelse bestående av åtta ledamöter (3 §). Av dessa utses fyra av SAF, två av SIF samt en vardera av SALF och CF, samtliga för en tid av ett kalenderår. Styrelsen utser ordförande inom sig (3 §). Enligt 6 § skall styrelsens förvaltning och stiftelsens räkenskaper granskas av två revisorer som utses gemensamt av SAF, SIF, SALF och CF för en tid av ett år. Stiftelsen skall stå under tillsyn enligt 1929 års lag om tillsyn över stiftelser (10 §). I 9 § föreskrivs att stiftelsen skall upplösas efter gemensamt beslut av de organisationer, som grundat stiftelsen, om dess ändamål skulle komma att tillgodoses genom lagstiftning eller på annat sätt. Därvid skall eventuellt överskott användas för ändamål som STT beslutar och som syftar till ökad anställningstrygghet, förbättrade arbetsförhållanden eller förbättrade förhållanden för friställda personer inom den krets som berörts av stiftelsens verksamhet.

Medel till stiftelsens AGE-fond erhålls genom särskilda arbetsgivar-

bidrag, motsvarande f. n. 0,25 % av företagens lönesumma för tjänstemän och arbetsledare med undantag för befattningsskikt högre än 02.

Utbetalning av AGE sker efter prövning av STT från fall till fall. Bland de allmänna förutsättningarna för utbetalning av AGE kan nämnas att mottagaren skall vara tjänsteman eller arbetsledare som vid uppsägningstillfället har uppnått 40 års ålder. AGE-systemet omfattar dock inte anställda som tillhör det högsta befattningsskiktet. Mottagaren skall ha uppsagts på grund av personalinskränkning och inte av orsak som hänför sig till hans person.

För att få AGE skall tjänstemannen vidare ha varit anställd vid företaget under minst fem år i följd före uppsägningstillfället. Därutöver förutsätts att tjänstemannen genom uppsägningen har blivit arbetslös. Ersättningsfrågan bedöms på grundval av uppgifter om tjänstemannens ålder, anställningstid och det antal år som återstår till hans pensionsålder. Vidare beaktas hans teoretiska utbildning och praktiska tjänstgöring liksom hans bostads- och familjeförhållanden. Hänsyn tas också till försörjningsbördan eller andra särskilda omständigheter. AGE:s storlek står även i viss relation till lönen i den förlorade anställningen.

I vissa fall kan förutsättningar för utbetalning av AGE i och för sig föreligga. Om arbetsgivaren då i stället förbinder sig att bereda tjänstemannen förtidspension, har arbetsgivaren enligt regler antagna för AGE-systemet rätt att ur fonden uppbära ett belopp motsvarande vad tjänstemannen skulle ha fått som AGE enligt de grunder STT tillämpar. Beloppet utgör bidrag till arbetsgivarens kostnad för förtidspensioneringen.

Gällande skatterätt

Stiftelse eller fond med ändamål att lämna avgångsersättning är enligt gällande skatteregler oinskränkt skattskyldig för inkomst och förmögenhet. Bestämmelser härom finns i 53 § 1 mom. första stycket f) kommunalskattelagen (1928: 370), KL, 6 § 1 mom. b) förordningen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, SI, och 6 § 1 mom. första stycket b) förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt, SF. Den praktiska innebörden av dessa bestämmelser torde vara att stiftelse för AGE beskattas för förmögenhet och för inkomst av kapital, under förutsättning att den inte placeras tillgångar i fastighet eller driver rörelse.

Stiftelser med närallgande syfte är de personalstiftelser enligt lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. med arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall som ändamål. Dessa stiftelser beskattas kommunalt endast för inkomst av fastighet enligt 53 § 1 mom. första stycket d) KL och är helt befriade från statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt enligt 7 § e) SI och 6 § första stycket b) SF.

Skattesatserna för nu nämnda stiftelser och fonder är vid taxering till statlig inkomstskatt 15 % av beskattningsbar inkomst och vid förmögenhetstaxeringen 1,5 % av beskattningsbar förmögenhet över 5 000 kr.

För stiftelser med ändamål att lämna AGE gäller sålunda oinskränkt skattskyldighet. Det kan i detta sammanhang vara av intresse att härmed jämföra vissa skatteregler rörande fonder för avgångsbidrag (AGB) och AGB-försäkring.

Frågan om den skatterättsliga bedömningen av vissa fonder för AGB behandlades av 1967 års riksdag (prop. 1967: 39, BeU 1967: 28, rskr 1967: 169). Två fonder för AGB befriades därvid från inkomstbeskattning enligt den av riksdagen antagna förordningen (1967: 160) om frikallelse från skattskyldighet av fond för avgångsbidrag. Den ena var den av SAF-LO bildade fond som föregick systemet med AGB-försäkring i Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag (AFA). Den andra fonden var den motsvarighet som bildats av KFO-LO och som föregick AGB-försäkringen i Folksam. Skattebefrielse enligt förordningen gällde endast 1967 års taxering. Båda fonderna upphörde vid utgången av år 1966 och tillgångarna tillfördes resp. försäkringsrörelser i AFA och Folksam i form av engångspremie.

AGB-försäkring är i beskattningshänseende fr. o. m. år 1970 hänförlig till personförsäkring (30 § 4 mom. första stycket KL). Försäkringsanstalter som driver rörelse avseende AGB-försäkring beskattas för denna verksamhet i princip på samma sätt som för annan personförsäkringsrörelse. Beskattningsmetoden, räntebeskattnings eller överskottsbeskattnings, är emellertid beroende av om försäkringsgivaren är livförsäkringsanstalt eller skadeförsäkringsanstalt. I AGB-försäkring torde skattepliktig inkomst emellertid inte uppkomma oavsett anstaltstyp. Om reglerna för livförsäkringsanstalt tillämpas på den anstalt som meddelar AGB-försäkringen, torde nämligen vissa bestämmelser om avdrag som anknyter till antalet försäkringstagare leda till så stort sammanlagt antalsavdrag att skattepliktig inkomst av AGB-försäkring inte uppkommer (punkt 1 femte stycket av anvisningarna till 30 § KL). Att detta är ett i och för sig åsyftat resultat framgår bl. a. av att försäkringsinspektionen år 1966 för den närmaste tioårsperioden fastställt särskilda planer för AFA och Folksam för avsättning till premiereserv för AGB-försäkring. Sådan premieavsättning är avdragsgill vid beskattningen när försäkringsrörelsen bedrivs i skadeförsäkringsanstalt och minskar sålunda rörelseöverskottet i motsvarande mån (punkt 2 första och femte styckena av anvisningarna till 30 § KL). Genom dessa särskilda planer torde ej heller någon nämnvärd beskattning av inkomst av AGB-försäkring hos skadeförsäkringsanstalt komma att ske under den kvarvarande delen av den tioårsperiod som planerna omfattar. AGB-försäkringsrörelse blir sålunda inte alls eller möjligen i något undantagsfall föremål för in-

komstbeskattning. Inländsk försäkringsanstalt är ej skattskyldig för förmögenhet.

Framställningarna

I skrivelse angående Stiftelsen industrins AGE-fond anges att fonden inrättades som ett resultat av förhandlingar mellan de berörda organisationerna år 1969. Överläggningarna fortsattes därefter i syfte att finna en lämplig form för administrationen av AGE. Att man föredrog stiftelseformen framför bl. a. försäkringsalternativet föranleddes av önskemålet att AGE skulle kunna bestämmas med största möjliga hänsyn tagen till det enskilda fallet.

Organisationerna framhåller att den valda juridiska formen inte bör föranleda skattskyldighet för inkomst och förmögenhet. Om det hade varit möjligt för varje företag att inrätta en personalstiftelse enligt tryggandelagen med AGE som ändamål, hade stiftelserna varit skattefria eftersom AGE är en form av arbetslöshetsersättning. Administrativa skäl och önskvärldheten av en kollektiv ansvarighet — bl. a. hänsyn till konkursfall — gjorde en sådan lösning omöjlig. Hade förutsättningar förelegat för att välja försäkringsalternativet, hade beskattningskonsekvenserna blivit vida gynnsammare än för stiftelsen. Den omständigheten att tryggandelagen inte förutsatt en för flera företag gemensam personalstiftelse bör enligt organisationernas mening inte utgöra hinder för att AGE-fonden ges samma skatterättsliga behandling som en till ett företag knuten personalstiftelse med samma ändamål.

Organisationerna hemställer om sådan lagstiftning att fonden fr. o. m. 1971 års taxering behandlas som en personalstiftelse med uppgift att lämna arbetslöshetsunderstöd.

Ett liknande yrkande i fråga om AGE-fonden inom KFO-området framförs i skrivelsen från Kooperativa styrelserna för tjänstemännens trygghetsfonder. Enligt vad som anförs i skrivelsen bygger kooperationens AGE-regler på uppgörelser med berörda tjänstemannaorganisationer av samma innebörd som uppgörelserna på SAF:s område. Finansieringen av AGE-fonden sker också här genom särskilda arbetsgivarbidrag. Fonden torde enligt kooperativa styrelsernas mening vara att anse som en stiftelse. Kooperationens pensionsanstalt har uppdraget att förvalta fonden. Beslutanderätten beträffande AGE är inom kooperationens AGE-system fördelad på tre skilda styrelser med var och en sin branschanknytning. Denna styrelseorganisation är f. n. betingad av vissa organisationstekniska förhållanden men kan efter ett övergångsskede komma att ersättas av en mera enhetlig styrelseform.

Svenska konsultföreningen, SIF och CF har i mars 1971 avtalat att för konsultbranschen inrätta en AGE-fond med samma regelsystem som gäller för industrins AGE-fond. Stiftelsen träder i verksamhet i oktober 1971 och benämns Stiftelsen konsultbranschens AGE-fond.

Remissyttrandena

Remissinstanserna tillstyrker genomgående bifall till hemställan om begränsad skattskyldighet för Stiftelsen industrins AGE-fond. Man tillstyrker även den av Kooperativa styrelserna för tjänstemännens trygghetsfonder gjorda framställningen angående Kooperationens AGE-fond.

Kammarrätten hänvisar bl. a. till vad domstolen yttrat rörande skattefriheten vid 1967 års taxering för SAF-LO-fonden och KFO-LO-fonden. Domstolen, som tillstyrkte sådan skattebefrielse, anser förhållandena då jämförbara med de nu aktuella fallen i alla väsentliga hänseenden som är av betydelse för frågan om skattefrihet. De fonder som befriades vid 1967 års taxering var emellertid temporära vilket motiveerade lagstiftning i specialförfattning. Så är inte fallet nu och de nya bestämmelserna om skattefrihet bör därför införas i KL. Kammarrätten tillstyrker att sådana nya bestämmelser görs tillämpliga fr. o. m. 1971 års taxering.

Försäkringsinspektionen och länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län förordar också att nya bestämmelser om begränsad skattskyldighet för stiftelser av ifrågakarande slag införs i 53 § 1 mom. första stycket d) KL.

TCO pekar på att fondalternativet föredragits framför ett försäkringsalternativ för att största möjliga hänsyn skall kunna tas till förhållandena i det enskilda fallet. Vidare framhålls att en personalstiftelse enligt tryggandelagen kan befrias från skatt på inkomst och förmögenhet enligt nuvarande lagstiftning, om den har till ändamål att lämna understöd vid arbetslöshet. Personalstiftelse som i likhet med de nu aktuella AGE-fonderna är gemensamma för flera företag är emellertid inte förutsedd i tryggandelagen. Några principiella skillnader mellan de båda formerna av stiftelser finns dock inte. Härtill kommer att en beskattning av AGE-fonderna medför att arbetsgivaravgifterna måste höjas eller att utbetalningarna måste minskas, vilket skulle få negativa följdverkningar i båda fallen.

Riksskatteverket understryker också att de nu aktuella fonderna av formella skäl inte kan jämföras med begränsat skattskyldiga personalstiftelser enligt tryggandelagen. I övrigt synes fonderna i allt väsentligt överensstämma med dessa personalstiftelser. Verket ser därför inga principiella hinder möta mot en lagstiftning som omfattas av framställningarna.

Departementschefen

Enligt överenskommelser mellan de centrala organisationerna på arbetsmarknaden utnyttjar man sedan några år ett särskilt försäkrings-system, AGB-försäkringen, i syfte att begränsa de ekonomiska svårig-

heter som uppstår för arbetstagare vid driftsinskränkningar och företagsnedläggningar. Ersättning på grund av sådan försäkring utgår till försäkrad arbetstagare som utan egen förskyllan avskedades i samband med betydande driftsändringar i den verksamhet där han är anställd. Försäkringsskyddet har jag tidigare redovisat tämligen ingående, bl. a. i prop. 1967: 39. Jag skall därför här endast nämna att ersättningen på grund av AGB-försäkring i princip är knuten till den avskedades ålder och anställningstid på sådant sätt att dessa båda faktorer i huvudsak blir bestämmande för ersättningens storlek. AGB-försäkringen finansieras genom att arbetsgivaren tecknar försäkringen till förmån för de anställda och erlägger premierna till försäkringsgivaren.

Ett försäkringssystem av AGB-typ anses emellertid vara mindre lämpat för användning inom de områden av arbetsmarknaden som företräds av olika organisationer på tjänstemannasidan. Man önskar här att systemet för avgångsersättning till tjänstemän och arbetsledare skall möjliggöra en smidigare anpassning till förhållandena i det enskilda fallet än som bedöms möjlig genom AGB-försäkring. I sådant syfte har man valt att i stället införa ett system med särskilda fonder för avgångsersättning, AGE-fonder.

Industrins AGE-fond, som blivit förebild för flera andra, har erhållit formen av en självständig stiftelse. Stiftelsen har avskilda egna tillgångar som enligt ändamålsbestämmelse i antagna stadgar skall användas för AGE till tjänstemän och arbetsledare. Stiftelsen har vidare egen styrelse och står under tillsyn enligt lagen (1929: 116) om tillsyn över stiftelser.

Utmärkande för industrins AGE-stiftelse är vidare att den bildats på grund av överenskommelse mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare, i detta fall mellan SAF å ena sidan samt SIF, SALF och CF å andra sidan. Stiftelsen är sålunda gemensam för flera företag och skiljer sig bl. a. därigenom från sådan personalstiftelse med ändamål att uteslutande lämna understöd vid arbetslöshet som avses i lagen (1967: 531) om tryggnad av pensionsutfästelse m. m.

Liksom i fråga om AGB gäller som grundförutsättning för rätt till AGE att den avskedade skall ha varit anställd visst antal år i följd hos företaget före uppsägningstillfället. Den avskedade skall vidare också i AGE-systemet ha uppnått viss ålder och vara anställd vid företag som är anslutet till systemet. Avskedandet skall dessutom ha sin grund i personalinskränkning och inte kunna hänföras till den avskedades person.

När dessa förutsättningar är för handen sker en prövning från fall till fall av behovet av ekonomiskt stöd. Bland faktorer som inverkar på behovsprövningen märks sålunda den avskedades teoretiska utbildning och praktiska tjänstgöring. Vidare tas hänsyn till hans bostads- och familjeförhållanden, särskild försörjningsbörda, hans hälsotillstånd, återstående antal år till hans pensionering och andra speciella omstän-

digheter. AGE avses slutligen stå i viss relation till lönen i den förlorade anställningen.

AGE-fonden uppbyggs genom särskilda arbetsgivaravgifter som f. n. motsvarar 0,25 % av lönesumman i de anslutna företagen.

En AGE-stiftelse av detta slag är enligt gällande rätt oinskränkt skattskyldig. De organisationer som träffat överenskommelser om inrättande av stiftelser för AGE har hemställt att dessa medges samma behandling i beskattningshänseende som personalstiftelser med uteslutande ändamål att lämna arbetslöshetsunderstöd. Sådana personalstiftelser åtnjuter en tämligen vidsträckt skattefrihet. Man har åberopat att den juridiska konstruktion med kollektiv ansvarighet, som valts för AGE-stiftelserna, inte bör vara ett hinder för en likabehandling.

Uppenbarligen finns stora likheter mellan AGE-fondernas ändamål och de syften som fullföljs av nämnda personalstiftelser. I fråga om inriktning och uppläggning av de nyinrättade AGE-systemen föreligger en nära överensstämmelse även med AGB-försäkringen. För denna försäkringsrörelse gäller särskilt förmånliga regler vid beskattningen. Det synes därför enligt min mening naturligt att AGE-stiftelsers verksamhet underlättas genom att stiftelser av detta slag erhåller en lika gynnsam behandling. Jag erinrar i detta sammanhang om den skattebefrielse som genom beslut av 1967 års riksdag medgavs de numera upplösta SAF-LO- och KFO-LO-fonderna för AGB.

Jag anser mig sålunda kunna tillstyrka att bestämmelser om skattelettning meddelas för stiftelser med ändamål att utge avgångsersättning till friställd arbetstagare. Stiftelser för AGE, som bildats genom avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare, synes därvid böra jämföras med de personalstiftelser som avses i lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna arbetslöshetsunderstöd m. m. och som enligt 53 § 1 mom. d) KL och 7 § första stycket e) SI är fritagna från inkomstbeskattning utom i fråga om kommunal taxering för inkomst av fastighet. Jag förordar att 53 § 1 mom. KL ändras i enlighet härmed. En sådan ändring i KL innebär undantag från skattskyldighet till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt.

De bidrag som arbetsgivare erlägger till AGE-stiftelse torde vara avdragsgilla vid inkomsttaxeringen som personalkostnad i rörelse enligt 29 § 1 mom. KL. Någon särskild bestämmelse härom finner jag inte behövlig. Stiftelsens tillgångar är i alla hänseenden avskild från arbetsgivarens på sätt som är likvärdigt med exempelvis AGB-försäkringens.

Jag vill vidare erinra om att arbetsgivare som är ansluten till AGE-systemet i vissa fall kan erhålla gottgörelse därifrån. Som nämnts i den föregående redogörelsen är det fråga om kostnadsbidrag för förtidspensionering av AGE-berättigad arbetstagare. Sådant kostnadsbidrag

utgör skattepliktig intäkt i arbetsgivarens rörelse. Detta följer enligt min mening av de allmänna bestämmelserna om vad som är att hänföra till inkomst av rörelse i 28 § 1 mom. KL och punkt 1 av anvisningarna till samma paragraf. Självfallet får arbetsgivaren göra avdrag för förtidspensionen när denna utbetalas direkt till arbetstagaren eller inbetalning sker till pensionsstiftelse eller försäkringsanstalt.

För undvikande av oklarhet vill jag även erinra om att ersättning som utbetalas av stiftelse för AGE utgör skattepliktig inkomst för mottagaren. Ersättningen utgår på grund av förutvarande tjänst och avser att kompensera bortfall av lön i tjänsten. AGE-systemet medger ej heller som AGB-systemet någon uppdelning av ersättningen i en skattepliktig del, det s. k. A-beloppet, och en delvis skattefri del, det s. k. B-beloppet (32 § KL punkt 11 av anvisningarna).

Den lagändring som jag föreslår bör träda i kraft omedelbart. Ingen av remissinstanserna har något att erinra mot att de nya bestämmelserna görs tillämpliga fr. o. m. 1971 års taxering. Jag finner ej heller skäl att motsätta mig detta. AGE-stiftelse som redan taxerats för år 1971 med tillämpning av nuvarande bestämmelser bör därför enligt min mening ges rätt att anföra besvär i särskild ordning.

Dispensärenden angående utländsk pensionsförsäkring

Nuvarande ordning

Livförsäkring räknas i beskattningshänscende antingen som pensionsförsäkring (P-försäkring) eller som kapitalförsäkring (K-försäkring). Skilda beskattningsregler gäller för dessa båda försäkringskategorier. I fråga om P-försäkring har försäkringstagaren rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för försäkringspremien men beskattning sker av den utfallande försäkringsersättningen. Beträffande K-försäkring saknas däremot motsvarande avdragsrätt för erlagda premier, medan utfallande försäkringsersättning är fri från inkomstskatt.

Genom lagstiftning år 1969 infördes som villkor för att en livförsäkring skall anses som P-försäkring att försäkringen meddelats i här i landet bedriven försäkringsrörelse (punkt 1 av anvisningarna till 31 § KL). Detta innebär att försäkring som tecknas utomlands och som enligt äldre bestämmelser varit att anse som P-försäkring i stället hänförs till K-försäkring. De nya bestämmelserna tillämpas fr. o. m. 1970 års taxering (prop. 1969: 162, BeU 1969: 75, rskr 1969: 429, SFS 1969: 754). Samtidigt bemyndigades riksskatteverket att meddela dispens från de nya bestämmelserna i vissa fall. Verket kan således efter ansökan förklara att livförsäkring som meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse och som enligt äldre bestämmelser varit att anse som P-försäkring även i fortsättningen skall behålla denna karaktär. För-

säkring som förklarats vara P-försäkring kan därefter inte övergå till K-försäkring (punkt 3 övergångsbestämmelserna).

Ansökan om dispens kan göras av här i landet bosatt utländsk medborgare som tecknat utländsk pensionsförsäkring före eller under sin bosättning här i landet. Också en svensk medborgare kan söka dispens i det fall han tecknat försäkringen under vistelse utomlands som varat minst tre år och han därefter tar bosättning i Sverige.

I fråga om försäkring som tecknats innan försäkringstagaren bosatt sig här i landet gäller att dispensansökan skall göras senast den 31 december året efter det år bosättning sker här. Har försäkringstagaren bosatt sig här före utgången av år 1968 — dvs. innan de nya skatte-reglerna om utländsk pensionsförsäkring börjat tillämpas — skall ansökan om dispens ha gjorts senast den 31 december 1970. Tecknas försäkring först sedan försäkringstagaren bosatt sig här i landet, skall dispensansökan göras senast den 31 december året efter det år, under vilket försäkringen tecknats.

Riksskatteverkets skrivelse

Riksskatteverket framhåller i skrivelsen att dispensansökan i ett inte obetydligt antal fall kommit för sent för att kunna tas upp till prövning. Ansökan har i dessa fall vanligen gjorts av utländska medborgare som flyttat till Sverige före år 1970 och som tecknat försäkringarna före inflyttningen hit. Dröjsmålet med att inge ansökan anges i flertalet fall bero på att försäkringstagaren inte fått upplysning om dispensbestämmelserna förrän ansökningstiden har gått ut. Det har visat sig att taxeringsnämnden i meddelande om avvikelse från självdeklaration inte har underrättat försäkringstagaren om hans möjlighet att få dispens och därmed avdrag för försäkringspremien. Riksskatteverket framhåller vidare att fall har förekommit då försäkringstagare i besvärsmål om rätt till premieavdrag ej heller har fått reda på dispensbestämmelserna genom taxeringsintendenten. Det har också hänt att försäkringstagare bosatt sig här i landet så sent under år 1969 att han har blivit taxerad i Sverige först vid 1971 års taxering. I detta senare fall måste försäkringstagaren själv skaffa sig kännedom om dispensbestämmelserna för att inte försitta ansökningstiden.

Enligt riksskatteverkets mening kan det inte anses tillfredsställande att försäkringstagaren i sådana fall som de nu redovisade för all framtid går miste om dispensmöjligheten. Att försäkringen, om dispens ej meddelas, får karaktär av K-försäkring och utfallande försäkringersättning därför blir skattefri i Sverige är ingen lämplig lösning i dessa fall. Verket framhåller att försäkringen blir dyr att vidmakthålla för försäkringstagaren. Denne får antas ha grundat sina ekonomiska beräkningar på förutsättningen att rätt till premieavdrag föreligger och

att utfallande ersättning kommer att underkastas beskattning även om detta sker först efter försäkringstagarens utflyttning från Sverige.

Mot denna bakgrund hemställer riksskatteverket om sådan lagändring att gällande ansökningstider förlängs med förslagsvis ytterligare två år.

Departementschefen

I prop. 1969: 162 framhöll jag att det för bifall till ansökan om dispens bör fordras att särskilda skäl föreligger. Sådana skäl borde i fråga om här verksam utländsk medborgare anses föreligga, om bosättningen i Sverige kan bedömas bli av mera begränsad varaktighet. Vidare borde krävas att det framstår som naturligt att försäkringen inte tecknas i en här i landet verksam försäkringsrörelse. I fråga om svensk medborgare borde, enligt vad jag då anförde, som en förutsättning för dispens gälla bl. a. att en försäkring i utländsk försäkringsrörelse framstår som den naturliga lösningen av försäkringstagarens pensioneringsfråga.

Den materiella grunden för bifall till en dispensansökan är sålunda förekomsten i det enskilda fallet av särskilda skäl. Att en tidsfrist dessutom måste finnas, inom vilken försäkringstagaren har att ge in sin dispensansökan till riksskatteverket, är en praktisk nödvändighet. De nuvarande bestämmelserna om ansökningstid har fått ett sådant innehåll att tillämpningen egentligen inte borde medföra några svårigheter. En förutsättning härför är emellertid att försäkringstagarna får lämplig information från taxeringsmyndigheterna.

Som riksskatteverket påpekat har informationen till försäkringstagarna varit bristfällig med påföljd att föreskrivna frister för dispensansökan inte alltid kunnat iakttagas. I anledning av dessa erfarenheter från den hittillsvarande dispensprövningen vill jag inte motsätta mig en förlängning av ansökningstiderna på sätt verket föreslagit. En förlängning med två år bör ge berörda skattskyldiga betydligt förbättrade möjligheter att utnyttja dispensinstitutet när sakliga förutsättningar därtill föreligger. Så bör bli fallet om de formella reglerna för dispensprövning lättas även i ett annat hänseende. En sakprövning av dispensfrågan förutsätter f. n., när sökanden är utländsk medborgare, att ansökningshandlingen är ingiven medan sökanden ännu är bosatt här i landet. Enligt vad jag har inhämtat har det förekommit att en utlänning lämnat sin bosättning här vid sådan tidpunkt att han inte hunnit få meddelande om taxeringsmyndigheternas beslut i fråga om försäkring som han tecknat i utländsk anstalt. Han har då saknat anledning att före sin avresa skaffa sig kännedom om dispenserreglerna och ansöka om dispens. Då en utländsk försäkringstagare synes böra bevaras vid en möjlighet att söka dispens oavsett sin aktuella bosättning, förordar jag att gällande villkor om bosättning i Sverige när ansökan inges får utgå.

Vad jag här förordat föranleder ändring i punkt 3 av övergångsbestämmelserna till lagen (1969: 754) om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

De nya bestämmelserna om vidgad möjlighet att ansöka om dispens bör träda i kraft omedelbart. Några särskilda övergångsbestämmelser är inte erforderliga. De nya bestämmelserna skall sålunda äga tillämpning även på dispensansökningar som gjorts hos riksskatteverket före ikraftträdandet. Beträffande sådana ärenden, i vilka verket meddelat beslut om anvisning på grund av att ansökningshandlingen inkommit för sent eller sökanden ej uppfyllt bosättningskravet, innebär de nya bestämmelserna att försäkringstagaren får möjlighet att inom den förlängda ansökningstiden inkomma med förnyad ansökan om dispens.

Mitt förslag om en förlängning av ansökningstiderna med två år innebär även att riksskatteverket kan komma att meddela beslut om dispens vid sådan tidpunkt att den skattskyldige inte kan få till stånd en ändring av sin taxering genom ordinarie besvär. Med hänsyn härtill bör en möjlighet öppnas för skattskyldig som erhållit dispens att i särskild ordning anföra besvär över inkomsttaxering som berörs av dispensbeslutet. Jag föreslår att en bestämmelse av denna innebörd införs i anslutning till dispensreglerna.

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

- 1) lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370),
- 2) lag om ändring i lagen (1969: 754) om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten